

Commission
on Legal Education
and Awareness

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Комісія з питань юридичної освіти та обізнаності
Науково-освітній центр професійного розвитку
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК: МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

1 січня – 11 лютого 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

УДК 331.54:316.422(062.552)

П 84

Організаційний комітет:

Олександр Пижов – доктор філософії за спеціальністю «Право», проректор з науково-педагогічної роботи та стратегічного розвитку Національного університету фізичного виховання і спорту України, голова Сенату Комісії з питань юридичної освіти та обізнаності;

Марина Пижова – доктор юридичних наук, доцент, адвокат, проректор з наукової роботи Державного податкового університету, консультант Комісії з питань юридичної освіти та обізнаності;

Олег Ярошенко – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, проректор з навчально-методичної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, консультант Комісії з питань юридичної освіти та обізнаності;

Олена Луценко – кандидат юридичних наук, доцент, керівник науково-освітнього центру професійного розвитку Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

П 84 Професійний розвиток: методологічна основа та інноваційні технології: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 січня – 11 лютого 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 280 с.

ISBN 978-966-397-369-2

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Правова компетентність в еру цифрової трансформації» (1 січня – 11 лютого 2024 року).

УДК 331.54:316.422(062.552)

© Комісія з питань юридичної освіти та обізнаності, 2024

© Науково-освітній центр професійного розвитку, 2024

© Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, 2024

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2024

ISBN 978-966-397-369-2

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ СИТУАЦІЙ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Котенєва І. С.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

Сучасні трансформаційні процеси у вищій освіті, наближення до європейських стандартів, необхідність узгодження ринку освітніх послуг потребують оновлення процесу професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти та зміщення акцентів на формування в них фахових компетентностей. Виклики сучасного мінливого суспільства висувають нові вимоги до особистості фахівця та його ролі в соціумі. Професійна діяльність фахівця насичена і звичними, і незапланованими, мінливими ситуаціями, які вимагають оперативного прийняття рішення, неоднозначності в інтерпретаціях подій та пов'язані з неочікуваною поведінкою людей. Зазначене вимагає від фахівців володіння глибокими професійними знаннями, уміннями обговорювати й обмірковувати професійні проблеми; аргументувати власні професійні позиції, приймати рішення; обирати поведінкові професійні стратегії та ін. Оволодінню зазначеними вміннями сприяє впровадження в процес фахової підготовки здобувачів технології аналізу ситуацій.

На сьогодні технологія аналізу ситуацій отримала широке розповсюдження як ефективний засіб професійного розвитку майбутніх фахівців різного професійного спрямування. Її впровадження в освітній процес сприяє розвитку навичок аналізу й критичного мислення; формуванню навичок оцінки альтернативних варіантів в умовах невизначеності, конкурентоздатності, позитивного іміджу; відточенню здобувачами навичок аргументації власної думки; розвитку відповідальності, особистісних цінностей та установок [1].

До технологій, які активізують навчальний процес у ЗВО та сприяють професійному розвитку особистості, побудованих на основі аналізу ситуацій, відносять метод традиційного аналізу конкретних ситуацій – ситуаційні задачі, ситуаційні вправи; метод ситуаційного навчання – кейс-стаді, метод кейсів, метод інциденту; метод розігрування ролей [3].

Найбільш розповсюдженою технологією аналізу ситуацій є *метод традиційного аналізу конкретних ситуацій* (АКС). Послугування методом АКС забезпечує розвиток у здобувачів аналітичного

мислення, практичних навичок роботи з інформацією; руйнування професійних стереотипів мислення тощо. На процес професійного розвитку майбутнього фахівця за характером висвітлення й подачі матеріалу впливають *ситуацій-ілюстрації* (приклад з практики та спосіб вирішення ситуації), *ситуацій-оцінки* (опис професійної ситуації та можливого рішення, яке потребує його оцінки), *ситуацій-вправи* (є конкретним епізодом професійної діяльності, аналіз якого потребує стандартних дій).

Різні види ситуацій можуть стати змістовною основою таких методів, як метод ситуаційної вправи (або завдання), метод ситуаційного навчання, метод аналізу кейсів / казусів, метод інцидентів, метод програвання ролей (інсценування).

Метод ситуаційної вправи (або завдання). Метою цього методу є засвоєння знань та набуття професійних навичок і умінь на основі професійної діяльності в умовах, наближених до реальної практики. У процесі професійної підготовки здобувачів доцільним є банк ситуаційних вправ, які розглядають як вирішення ціннісно-змістових проблем, що характерні для професійної практики; ціннісно-сміслових конфліктних ситуацій об'єктивної й суб'єктивної реальності, джерелом яких є розмаїття проблем і ситуацій життєдіяльності особистості – освітніх, професійних; рефлексивних ситуацій (їх змістовною основою є професійні ситуації, що потребують здійснення експертизи фактів, різних способів усвідомлення особистої відповідальності за прийняте рішення); ситуацій, що спрямовані на виховання в здобувачів професійного такту, регуляцію власного емоційного стану; ситуаційних вправ на прийняття рішення, які спонукають здобувачів поглянути на професійну дилему зсередини, з позиції особи, яка приймає рішення, слугують потужним засобом у формуванні професійних умінь і навичок.

Метод ситуаційного навчання – кейс-стаді (case-study), метод кейсів, метод інциденту. Його завдання – навчити здобувачів здатності вирішувати унікальні та нестандартні професійні ситуації, з якими майбутній фахівець має/матиме справу. Суть кейс-методу полягає в тому, що здобувачам пропонована для осмислення реальна професійна ситуація, опис якої не тільки відображає обрану проблему, але й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти під час її вирішення. Обговорення професійних ситуацій створює у здобувачів відчуття значущості (для майбутньої діяльності) вивчаного освітнього компонента; сприяє підвищенню рівня навчальної мотивації, відчуття успішності («я можу»), що впливає на розвиток професійної мотивації («я можу тут, а, значить, я зможу в майбутньому професійному житті»; я «бачу» себе в обраній професії»). Саме відчуття успіху є однією з головних рушійних сил методу. Вважаємо, що найбільш

вагомий потенціал мають такі кейси, як навчальні ситуації; прикладні справи, кейс-завдання, кейс-вправа, кейс-ситуація.

Метод аналізу кейсів, казусів (лат. *casus* – заплутаний або незвичний випадок) є різновидом кейс-стаді. Це найбільш доцільна інтерактивна технологія для короткострокового навчання. Її реалізація сприяє набуттю здобувачами навичок всебічного аналізу професійних ситуацій та оперативного прийняття рішень; умінь запитати додаткову інформацію, необхідну для уточнення вихідної ситуації та наочно представляти особливості прийняття рішення в ситуації невизначеності, різні підходи до розробки плану дій, орієнтованих на досягнення кінцевого результату; умінь самостійного прийняття рішення на основі групового аналізу ситуації; збагаченню особистого професійного досвіду.

Метод інцидентів (від лат. *incidens* – те, що трапляється) – випадок, подія, зіткнення, зазвичай неприємного характеру. Його мета – пошук інформації для прийняття рішення самим здобувачем вищої освіти, формування навичок пошуку необхідної інформації: її збору, систематизації та аналізу [3; 4].

Для прийняття обґрунтованого рішення студентам навмисно пропонується недостатня інформація, яку їм необхідно зібрати; далі – розібратися в змісті професійної ситуації; визначити, чи є проблеми і в чому вони полягають; з'ясувати, які знання необхідні для прийняття того чи іншого рішення. Студенти опиняються перед необхідністю пошуку додаткової інформації, отже, змушені ставити запитання для отримання додаткової інформації.

Метод програвання ролей (інсценування) (*role playing*) полягає в тому, щоб відтворити перед аудиторією реальну професійну ситуацію й дати здобувачам можливість оцінити вчинки та поведінку учасників інсценування. При «розігруванні» ситуацій у ролях здобувачі виконують роль так, як самі вважають за потрібне, самостійно визначаючи свою стратегію поведінки, свій сценарій. Таку гру називають спонтанною (імпровізаційною), її реалізують без попередньої підготовки. Основне завдання «розігрування» ситуації у ролях – виявити творчі здібності до вирішення актуальних проблем, які несподівано виникли, до імпровізації в поведінці. Ролі зазвичай розподіляють свідомо та за згодою учасників. Під час обговорення результатів такого інсценування-гри викладач може не тільки вирішити освітні завдання, а й розвивати їх, корегувати особистісні якості здобувачів, а також аналізувати, як виникають і розвиваються динамічні групові процеси.

Підсумовуючи, зазначимо, що послуговування технологією аналізу ситуацій в організації освітньої діяльності здобувачів суттєво збагачує традиційні форми проведення навчальних занять у ЗВО

нетрадиційними методами, прийомами, видами діяльності й надає їм проблемно-евристичного характеру, що сприяє посиленню пізнавальної активності здобувачів, активізації креативного мислення та творчого підходу, підвищенню якості навчання, рівня усвідомленості власного професійного зростання, виробленню емоційно-ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, збагаченню власного практичного досвіду. Крім того, різновиди технології аналізу ситуацій входять як складники практично до всіх методик моделювання професійної діяльності фахівців у навчанні здобувачів вишів.

Література:

1. Волкова Н. П. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
2. Інтерактивні методи навчання : навч. пос. / за заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. Щецин : Вид-во WSAP, 2005. 170 с.
3. Ситуаційний аналіз, або анатомія кейс-методу / за ред. Ю. П. Сурмина. Київ : Центр інновацій і розвитку, 2002. 286 с.
4. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / упор. О. Сидоренко, В. Чуба. Київ : Центр інновацій і розвитку, 2001. 256 с.

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Котєнєва Ю. М.

кандидат педагогічних наук, старший викладач

Відокремлений структурний підрозділ

«Старобільський фаховий коледж

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

Становлення системи освіти України, орієнтованої на входження у світовий освітній простір, потребує суттєвих змін інноваційного спрямування в професійно-педагогічній підготовці майбутніх викладачів. У таких умовах ціннісною установкою інноваційного навчання є не засвоєння знань як таких, а сприяння процесу інтелектуального розвитку особистості здобувачів, унаслідок чого змінюються пріоритети в діяльності викладачів ЗВО. Знання з мети навчання перетворюються на засіб розвитку особистісних якостей здобувачів, а викладач

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК:
МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА
ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ**

1 січня – 11 лютого 2024 року

Підписано до друку 12.02.2024. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,67. Тираж 100. Замовлення № 0324-020.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.